

Heli Aaltonen

Førsteamanuensis i drama- og teaterstudier ved NTNU, Trondheim. Grunnleggende medlem av forskningsgruppen Environmental Humanities ved NTNUs institutt for kunst- og medievitenskap.

WORKSHOP

Fuglesti: En interaktiv vandreforestilling for barnehagebarn

Hvordan kan man skape interaktive møter mellom barnehagebarn og skogens fugler?

Hensikten med den interaktive fuglesti-vandringen var å feire Vennskapsdagen (14. februar) med stasjonerte norske vinterfugler som er vår nærmeste naturkontakt i hverdagen. Fuglesti-manuset ble til under en intensiv arbeidsuke i februar 2020. Diktene og sangtekstene er skrevet av første års bachelorstudenter ved NTNU, som laget en interaktiv vandreforestilling for 4-åringer i barnehagen. Førarbeidet bestod blant annet i å lære faktakunnskap om fuglenes levevilkår, utseende, språk og deres utfordringer. Prosjektet ble gjennomført med Troels Vestergaard Jensen, som lærte studentene om bruk av rammeleker for å skape mer interaktive momenter i opplegget.

Introduksjon: Møte med fuglekikkerguiden

Gjennomføring: Fuglekikkerguiden stiller seg i utkanten av skogen og introduserer seg selv.

Deretter former barna en kikkert med begge hendene og lærer Fuglekickersangen. De går etter hverandre på skogsstien og finner bevegelser som de andre etterligner. Når sangen er ferdig, spør Fuglekikkeren barna: Hva ser dere?

Eksempel:

Hvis et barn sier at hen ser et tre, spør guiden: Hvordan ville det se ut hvis dere var et tre med kroppen? Hvordan

beveger treet seg? Hva tror dere treet ville si hvis det kunne snakke?

Barna følger Fuglekikkerguiden inn i skogen for å møte fuglene. De synger Fuglekikkersangen mellom hver post.

Fuglekikkerguide: Hei! Velkommen til det offisielle fuglekikker-møtet! Så godt det er å se så mange fuglekikkere her i dag! I skogen bak meg bor det mange forskjellige fugler. Det er her de finner maten sin, det er her de sover og det er her de leker. Og i dag er en helt spesiell dag. Det er nemlig fuglenes vennedag! Det betyr at på akkurat denne dagen er fuglene ekstra vennlige. De har faktisk arrangert en vennefest for oss fuglekikkere – og vi er alle invitert! Det eneste vi må gjøre, er å følge sporene innover i skogen. Kanskje vi møter noen nye venner på veien? Men, som fuglekikkere er det første vi må gjøre, å finne fram kikkertene våre og lære Fuglekikkersangen.

Fuglekikkersangen

Har du sett min nye kikkert? Prøv å kikk!

Har du sett min nye kikkert? Prøv å kikk!

Det er 10 000 ting, som du kan kike på.

KIKKERT-SANGEN: Fuglekikkerguiden synger Kikkert-sangen sammen med barna og følger dem gjennom skogen. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die.

Post 1: Byduene trenger hjelp

BYDUENE SITTER FAST: Tre byduer har satt seg fast i søppel som mennesker har kastet fra seg.

FOTO: Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: To byduer kommer flaksende inn, bærende på en tredje due som har et tau surret rundt beina. De lager den velkjente kurre-lyden. Kroppene deres er dekket av søppel og annet avfall, og de ber barna om hjelp til å komme seg fri. Etter at barna har satt dem fri, takker de dem og introduserer seg som henholdsvis duekongen, dueprinsingen og dueprinsinnen gjennom bydue-rappen.

HVORDAN GJENNOMFØRE FUGLESTIEN?

- **Fuglekikkerguide:** Guiden fører barna fra en fuglepost til en annen. Guiden møter barna utenfor skogen og leder dem gjennom skogen med rammeleken *Fuglekikkersangen*.
- **Fuglekikkersang:** En fast sang med bevegelser som synges mens barna vandrer mellom postene. Melodien kan velges selv.
- **Fuglearter:** Fuglearter kan varieres, men må være fugler som lever i Norge under vinterhalvåret. Det er også fint om barna får møte både små og større fugler. Ulike arter og fuglelyder kan søkes opp via lenkene nederst i faktaboksen.
- **Rammeleker:** Rammelek betegner en type sanger og sangleker hvor barna kan være aktivt medskapende. Hvert barn i gruppen har mulighet for å komme med et bidrag til de aktivitetene som er felles.
- **Gruppestørrelse:** Barnegruppen bør begrenses til ti barn.
- **Ressurser:** Leseren kan selv finne melodi til sangene, samt lære om fuglearter og imitere fuglelyder og bevegelser via disse nettsidene: www.miljølære.no og <https://www.xeno-canto.org/>. I *Barnas fuglebok* (Falk & Kallenberg, 1995) finner man i tillegg fortellinger og sagn, samt en rekke fakta om hvordan fuglene ser ut, hvor de oppholder seg m.m.

Bydue-rap

Vi byduer er svart, hvit og grå
På halsen har vi farger å
Vi kom hit for hjelp å få
Så takk skal dere ha, store og små
Krr-Krr

Vi leker oss best i byen, åløø
Der finner vi matrester, vann og brød
Dere bygger hus, vi bygger reir
Under deres tak, slår vi leir
Krr- Krr

Takk til dere som hjalp oss i dag
Så vi kan fortsatt leve i behag
Hvis dere er i byen en dag
Kom og si hei, men plis ikke jag
Krr

Duekongen: Men oi! Se som tiden flyr i godt lag, nå må vi nesten skynde oss tilbake til byen for lunsj. Men da sees vi kanskje etterpå, da, vi hører nemlig rykter om en skikkelig bra fest!

Post 2: Flaggspetter og konglesanking

FLAGGSPETTSANG: Barna synger ivrig sammen med Flaggspettene. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: Lenger inn i skolen venter Flaggspettene. De oppmuntrer barna til å imitere bevegelsene deres når de synger om deg selv. Deretter leter både barn og fugler etter kongler mens de løper rundt og gjør rytmiske hakkebevegelser.

Flaggspettsang

Vi er flaggspetter søte og små,
Dendrocopos major.
Vi kvitrer og vi hakker i trær,
så drar vi hjem til matmor.
Vi er svarte, rød og hvit og,
spiser alle frø-kongler vi får.
Trives både i vinter og vår,
kom og la oss hakke.
Mamma og pappa passer på,
i treflis trives vi 8 små.
Hakke gjør vi dagen lang,
dette var vår flaggspett-sang.

Post 3: Gråspurvvene må passe seg for katten

PASSER DOMESTICUS: Gråspurven presenterer seg med sitt latinske navn. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: Barna treffer spurvene, som presenterer seg selv gjennom diktet, og oppmuntrer dem til å imitere bevegelsene de har. Deretter forteller de at de er redde for kattene som er ute og jager dem. Spurvene lærer barna sisten, hvor den som «har'n», er katten som jager spurvene. Om spurvene rører busker i nærheten, kan ikke katten ta dem. Bli man tatt, blir man selv katten som jager de andre.

Gråspurv-dikt

Passer Domesticus heter jeg
Bedre kjent som Gråspurven, som er så grei.

Jeg er en liten standfugl
og liker å holde meg i mitt skjul.

Jeg er bare en neve stor.
På gård og i busker er hvor jeg bor.

*Fargene mine er grå og brun
Det kan du se her på mine fjær og dun.*

*Når jeg skal mate mine fire små
er det frø og insekter de skal få.*

*Jeg ser her, og litt der, og tar korte skritt
Skvirre virre vipp, skvirre vipp, skvirre vipp.*

Post 4: Skattejakt med kråkene

ALT SOM GLIMRER: Kråker er glad i ting som glitrer, og barna hjelper dem med å finne det. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: Barna kommer til kråkereiret. Mor og far sitter oppe i treet, og barna Krisa, Krasa og Kråkororius hopper på bakken. Kråkene beveger seg mellom og rundt barna og ser på glitrende ting (refleks, skjær o.l.) og kommenterer hvor fint de synes det er.

Kråke-dikt

*Vi er grå og svarte kråker
Og vi bråker!
Bråker!
Bråker!
Jeg er mor – Krida!
Jeg er far – Kråger!
Vi er barn!
Barn!
Barn!
På latin – Corvus cornix!
Vi liker alle typer mat!
Spiser alt!
Alt!
Alt!
Mamma holder huset flott!
Pappa finner mat og godt!
Liker leke, liker dele, liker glitter, liker skjær.*

Mor: Men hvor er det blitt av alle skjeene? Det er bare én igjen!

Viser frem en av skjeene de har tatt.

Krisa: Jeg har glemte dem!

Mor: Gå og hent dem!

Krisa: Barna kan finne dem! Mitt første tips er: Gå til fuglekassa på det falne treet! Krasa og Kråkororius leder dere!

Gjennomføring: Kråkororius og Krasa følger barna til fuglekassa på det falne treet. Der finner barna et ark med en pil som viser hvor de skal gå. Ved neste stopp finner de et skattekart som viser hvilket tre skjeene ligger under. Kråkororius og Krasa følger barna tilbake til kråkereiret, og gir skjeene tilbake til mor og far som takker barna og gir dem et godteri hver.

Post 5: Møte med blåmeisene

FRØSANKING: Blåmeisene er glade i solsikkefrø og får hjelp av barna til å sanke mat. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: Blåmeisene presenterer seg selv gjennom diktet. Det ligger solsikkefrø på bakken foran dem, og de ber barna om å samle frø til fuglekassen sin.

Blåmeis

*Ser du en blå fugl mindre enn en mus
Som bærer det latinske navnet Cyanistes Caeruleus
Da er det blåmeisen dere ser
Og etter denne reglen, kanskje ser dere fler.*

*Vi er 12 cm lang
Og veier under 15 gram
Vi plystrer melodisk sang*

Og vi er jo veldig tam
Svart stripe fra nebbet til nakken
Gult bryst og blå på resten av pakken
Er vi gutt eller jente? Hvem vet?
Med mindre du oppdager blasse farger,
forblir det en hemmelighet.

Småkryp og planter, det er vår diett
Men vi spiser også frø servert på fuglebrett
Med 2-18 unger er det viktig med mat
Da er det så godt at menneskene serverer det på fat.

Post 6: Reirbygging med skjærene

BYGGMESTERE: Skjærer er veldig flinke til å bygge reir, og ekstra fint blir det når barna hjelper til.
FOTO: Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: Skjærene presenterer seg med diktet før de ber barna om å lete etter kvister, mose, pinner, skinnende gjenstander som de vil bruke til å bygge reir med. Etter denne posten viser Fuglekikkerguiden barna til bålplassen hvor Vennekapsdagen feires.

Skjæredikt

Skjærefamilien skal bygge et hus,
høyt over bakken bort fra katter og mus.

Skjæra liker alt som skinner,
og bygger med alt den finner.

Her skal det bli hygge,
vil dere hjelpe oss å bygge?

Post 7: Skrik som en gråmåke

MÅKESKRIK: På «Måkeskrikeskolen» lærer barna å skrike som en ordentlig måke. **FOTO:** Kristoffer Holmen Die, Mostphotos.

Gjennomføring: En gråmåke hilser barna. Han spør om de kjenner til gråmåker og forteller om gråmåkens levevilkår i byene. Deretter forklarer han hvorfor gråmåkene ofte går rundt og er sultne og hvorfor de av og til angriper mennesker. Så inviteres barna til å delta på «Måkeskrikskolen» og lære seg å fly som en måke bort til skolen. Der lærer barna følgende ordtak: «Selv om det er tåke kan vi høre deg, din måke». En av de andre måkene står på andre siden av en bekk, og ungene får skrike så mye de kan.

Post 8: Feiring av Vennekapsdagen

Gjennomføring: Her følger noen forslag til aktiviteter som ble gjennomført på fuglestiens siste post.

1. Pinnebrødsteking.
2. Fortellerstund om fugler (se forslag til ressurser i faktaboksen).
3. Rollespill: Det kommer en flyktning fra Australia, en Kiwi-fugl, som søker asyl hos norske fugler.
4. Rammelek: Lederen spør fuglene: Hvordan beveger fuglen din seg? Hvilken lyd har den? Deretter synger alle sangen med den valgte fuglen, gjør bevegelsene og imiterer lyden mens man går rundt bålet. Dette kan gjøres flere ganger med ulike fugler. Deretter kan lederen spørre barna hvilken fugl vil de være, og barna leder den samme imitasjonsleken.

BÅLFEST: Flere av rammelekene ble lekt da barna og fuglene var samlet rundt bålet for å feire vennskapsdagen.
FOTO: Kristoffer Holmen Die.

5. Sang: *Det er en fin ting å vinne venner* (Melodi: *It's a long way to Tipperary*)

*Det er en fin ting å vinne venner, og så lett går det til.
Den som sitter ved din side, kan du vinne med et smil.
Du skal aldri mer alene i mørke natten gå.
Det er en fin fin ting å vinne venner, du kan gjøre det nå.*

6. Sang: *Alle fugler*

*Alle fugler små de er kommet nå tilbake!
Gjøk og sisik, trost og stær synger alle dage!
Lerka jubler høyt i sky, ringer våren inn på ny.
Frost og snø, de måtte fly. Her er sol og glede.*

Avslutning

På slutten av vennskspsfeiringen fikk barna hjerteformede godteri fra kråker, og til sist formet barna hjerter med sol-sikkefrøene på bakken. Deretter sa fuglene farvel til barna som nå hadde truffet mange vanlige vinterfugler og deltatt i deres hverdagsaktiviteter.